

KANTATE

VED

AARHUS LANDSUDSTILLINGS AABNINGSHØJTIDELIGHED

DEN 18. MAJ 1909

TEKST: L. C. NIELSEN

MUSIK: CARL NIELSEN & EMILIUS BANGERT

FØRSTE AFDELING

(Carl Nielsen.)

Kor: Vaartid, Væksttid,

Løftelses Tid!

Varme er Vindene,

frodige Sindene;

Evnerne grønnes, og Kræfterne gærer;

Livet opvaagner og svulmer af Drift;

Skyerne skriver med Skyggernes Skrift. —

Lærer! Lærer! Lærer!

Sætter Skulder til Skulder og bærer!

Sopran Solo: O blide, løfterige Vaar,

velsign du vore Hverdagskaar,

befrugt du vore Kræfter,

at gavmild Høst paa goden Skaar
kan gyldent følge efter!

Kor: Du unge Vaar, du vældige Vaar,
din Vilje gennem alt levende gaar!
Fra Støv til Stjerne, fra Dynd til Daad
din Rytme føder Fornyensens Raad.
Du synger i Blad, i Blomst, i vort Blod,
og frydefuldt rejses det mødige Mod
og ranker sig ungt af din Overflod.
Da styrke vi Gærdet om Danmarks Gaard —
Du unge, vældige Vaar!

Kor: Viljerne hvisker:
spænd os, spænd os!
Kræfterne kalder:
kend os, kend os!
Evnerne raaber:
løft os, løft os!
Mod Løsning alt levende stunder;
thi Liv det er Løsningers Under.

Hellig er Kraften,
den livfrembringende,
aldrig hældende
af fra sit Maal!

Sopran Solo: Hellig, hellig
dens jubelsvingende,
virakvældende
Offerskaal!

Helligt er Haabet,
det attraatændende,
fremadførende

høje Lys!

Kor: Helligt, helligt
dets mulmafvendende,
undergørende
Sejrsgys!

Helligt er Haabet og Kraften!

Recitation: Thi disse to er Kilderne til alt.

Var Kraften trættet, saa har Haabet kaldt.
Var Haabet slukket, saa holdt Kraften ud
i Kamp, i Trods, i Vilje til at vinde.
Og famled Tanken, som en Haand, iblinde,
der greb — og greb forgæves Gang paa Gang,
indtil dens Ild som Blod fra Fingre sprang,
da lyste Haabet atter gennem Mulmet,
og Tankens mørke Tvivle kval blev dulmet!

Ved Dagens Esse i den store Smedje,
hvor Skæbner hamres ud i alle Former,
til Grubegraver eller Himmelstormer,
der er det Kraftens Baal, som gløder Staalet,
som snart er Midlet, snart er selve Maalet.
Og lytter du ved Nattens stille Bryst,
hvor Stormens Bølger lægge sig til Hvile
som Havets, naar de dæmpes under Kyst,
da vil du høre Haabets Hjærtetekamre
sit Pulsslag gennem Evigheden hamre.

Ja, uden Haab og Kraft var intet sket.

Hvad vi har set

af nyt, som skabtes, og af stort, som vandtes,
af Drømme, som til haandfast Handling blev,
af alt, hvormed vor Slægt sin Saga skrev —
som Haab i vore Fædres Sind det fandtes.

Men Kraftens Fylde kom, og mangt blev løst,
Gaader i Staal, i Sten, i Luften og i Støvet,
af Tanken kløvet,

har vi nu deres Dunkelhed berøvet!

Brug dine Øjne: Du vil faa at se!

Brug dine Øren: Du vil faa at høre!

Spørg disse Haller: Højlydt vil de svare!

Og var du Tvivler indtil denne Stund,
herinde Syn for Sagn din Tvivl vil klare!

(Emilius Bangert.)

Kor: Alt, hvormed Tidens

Tanker har famlet;

alt, hvad af vor Videns

Brønde blev øst:

her er det samlet,

lutret og løst!

Sopran Solo: Det er Løsningens Tid,

det er Løftelsens Tid,

det er Vaar for hvert vuggende Vænge!

Vindene blæser Forjættelsens Horn,
Solhænder stryger det strømmende Korn,
Skoven gyser af Foraarsfryd,
Luften er leende Lyd!

Mandskor: Da blander sig Haab med Kraft i vort Blod;
vi gaar til vor Gerning med sejrende Mod.
Da rejser vi højt ved den blaanende Bugt
et Hvalv for vor hjemlige Virke
med Kuppel for Tankernes Flugt!

Kor: Tager mod Løftelsens Tid
som et Kald, som et Krav, som en Naade!
Summen af Tusinders Flid,
Høsten, som Tusinder saa'de,
taarner sig her under Tag,
løftet af flyvende Flag,
halvt som en Løsning af Tiden og halvt som en Gaade,
Danmark i Daad, under Himmelen blaanende Naade!

ANDEN AFDELING

(Emilius Bangert.)

Kor: Kun een er Danmarks Hovedby,
ej nogen anden naaer dens Ry.

Nej, nej!

Men Jylland har sin Hjærttestad,
for den er alle Jyder glad.

Thi ganger alle frem paa Rad
til Festens fagre Maj!

Af Kim kan vorde Kæmpetræ,
naar Lykken giver frugtbart Læ.

Jo, jo!

Og Aarhus har sin Rod i Muld,
som bunder dybt, som gemmer Guld.

Thi skal den stande fremtidsfuld
i Jyllands Jord og gro!

(Carl Nielsen.)

Recitation: Hvidt som et Tempel i Fortids Athen;
Stilen som Grækernes, ædel og ren,
dansk dog af Aand,
dansk som hver Haand,
der har hamret og høvlet og savet —
Skuende ud over Havet!

Søjlerne aabne Portalen
som Tonerne aabne for Talen.
Højt som en Himmel
Spanternes Vrimmel.
Mægtige Buer, der bære som Rygge,
slanke, men trygge.
Svungne Profiler
kommer og iler,
stiger, til Øjet
næppe kan se, hvor de sammen er føjet.
Vinkler og Knæ
knytte sig luftigt som kniplet i Træ,
svævende lette, dog bærende tungt,
— prøvet Erfaring og Mod, som er ungt.
Skønhed og Styrke!

Af tusinde Dele
samlet ved Kunstnerens Haand til et Hele.
Og som den stolteste Krone paa Værket
løfter sig Kuppelen, Samlingsmærket,
Stoffets og Tankens fælles Symbol,
lyst mod den luende Sol!

Maaneders Møje fra Dag til Dag,
Tankers Brydning og Hamres Brag,
Arbejderhændernes haarde Tag
ligger der bag.
Nu er det tordnende Virvar forstummet,
højnet og rigt staar Rummet.
Hvælvinger venter og tier;
Hallerne holder saa dybt deres Vejr;
alting tøvende bier:
Stunden, den store, er nær!

Stempler staar rede til at stampe,
Hjul til at snurre,
fængslede Dampe
knurre — —

Kor: Da stiger der Røster fra Stilhedens Bund.
Det er Mulden, som taler af Taushedens Mund!

MULDEN

Sopran Solo: Først var jeg. Og paa min Skulder
hviler alt, som siden blev.
Ældst af alt herinde
Loven jeg for Landets Velfærd skrev.
Tusind Aar har saaet og høstet,
al sin Lid til mig fortrøstet;
Folkets Kraft af mig blev næret
og skal næres atter tusind Aar!

Kor: Og Røsterne stiger fra Stilhedens Bund.
Det er Jernet, som taler af Taushedens Mund.

JERNET

Bas Solo: Hastige Tid,
Sjælen er jeg for din Id.
Farer du frem paa det lynrappe Hjul,
skrider du over det skillende Hav,
alt, hvad din Evne formaar,
ene ved mig det bestaar,
jeg er din Storhed og Styrke!

Kor: Og Røsterne stiger fra Stilhedens Bund.
Det er Kunsten, som taler af Taushedens Mund.

KUNSTEN

Duet. Sopran og Bas: Formens Skønhed, skabt af Gud,
er i Altet, lig en Larve,
der ved Sol kan flagre ud
som et Digt i Ord, i Farve,
Drøm i Toner, Drøm i Sten —
Jeg er fast, og jeg er Bølge;
jeg skal lysne, jeg skal dølge;
jeg skal løfte Modet over Mén.
Jeg er Ild og Lue.
Knæl, og du vil skue
Livets Flamme tindre rank og ren!

Kor: Saa taler de tiende,
taalsomt biende,
gennem det livløse Stof.
Saa lyder det til os fra Hallernes Lunger,
mangefold mod os det malmfuldt runger:
vort Land og vort Liv i vort Arbejdes lutrede Tunger!

AARHUS BORGERE

(Emilius Bangert.)

Bas Solo: Nær er nu Stunden. Naaet er vort Maal.
Hvad vore Kræfter
higede efter;
hvad vi har ofret af Tid og Taal;
hvad rig og hvad ringe
har mægtet at bringe:
frem vi det bærer som Frugter i Skaal!

Held over Byen, som bygger
 med dristig Hu og med kyndig Haand!
Stolte vi er af vor Stad,
 Storhed ildner dens Aand!
Held over By, over Borger!

Kor: Vi trænger til at vidne
 for os selv, hvad vi formaar.
Vi trænger til at blidne
 med Solskin vore Kaar.
Vi trænger til at tro paa vor Styrke,
vor Evnes Ret til Danmark at dyrke!

(Carl Nielsen.)

Mandskor: Spejdende mod Solen, der stiger af sit Bad,
ligger vor By paa den skovklædte Kyst.
Bugtens Bølger langvejs fra i glitrende Rad
kommer og knæler ved dens Bryst.

Viljen i dens Hjærte og Vidden i dens Syn
suged' vor By af den havladne Fjord.
Bag den digre Banker under Vesthimlens Bryn
bugner af den Kraft, som gør stor.

Videre til Vægge og højere til Loft
løftes vor By mod den brusende Vaar.
Vældig Domen vidner i sin hundredeaars Koft:
Aldrig By, din Storhed forgaar!

SANG

Danmark, du kornblonde Datter
af den mandlige Muld og det moderlige Hav,
avlet under Himle saa høje,
at de blaanende blev i dit Øje:

Vi hilser dig fra Havets og Muldens rige Favn;
vi bringer vore Sejre, vor Gernings fulde Gavn,
Moder, til Ære for dit Navn!

Danmark, du sangmilde Søster
til det solrige Syd og det vinterlige Nord,
vokset her, hvor Isbjærge smelted',
da de mødtes med Vaaren og vælted':

Vi lægger dig fra Norden og Syden i vort Blod
det bedste, vi har evnet, det største, vi forstod,
Moder, som Hyldest for din Fod!

Danmark, du frugtbare Datter
af den favnende Blæst og den føjelige Blomst,
modnet under Storme saa stride,
at du ved, hvad af Smerte man kan vide:

Vi fæster dig af Blomster, som dufter vildt af Vaar,
af Aks fra vore Agre, af Løv fra Lund og Gaard,
Moder, en Majkrans om dit Haar!

TREDIE AFDELING

(Emilius Bangert.)

Kvindekor: Hil! Hil! Hil!

Hæv dig, vor jublende Sang,
Hallernes Porte opsprang,
Livet bruser imod dem som Bølger,
der bærer Forjættelsens Baad.
Vort Haab er svulmet til Hymne,
vore Drømme til dagklar Daad!

Kor: Saa sætter vi Skulder mod Skulder.

Saa løfter vi højt vort Land
og bærer det fremad, mens Aarene ruller
og Bølgerne hamre vor hærgede Strand.
Saa strider vi os gennem alskens Vejr
og ser mod det rødmende Gry.
Og Slægt sig slutter til Slægternes Hær
og bærer det fremad paany!

Hæder over By,
Hæder over Land,
Hæder og Held over Kvinde og Mand,
— i Danmark!
